

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015
Кафедра філософії, соціології та політології

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою ДТЕУ

(пост. Д. № 15 від 15.08.2023 р.)

Ректор

Анатолій МАЗАРАКІ

ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО /
ORATHORY

РОБОЧА ПРОГРАМА /
COURSE OUTLINE

освітній ступінь доктор філософії / Ph.D

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки / Social and behavioral sciences

спеціальність 051 Економіка / Economics

Київ-2023

**Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ
заборонено**

Автор: В.Й. Разіцький, канд. істор. наук, доц.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії, соціології та політології 07.03.2023 р., протокол № 20.

Рецензенти: Глушко Т. П., доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова;
Морозов А. Ю., доктор економічних наук, професор кафедри філософії, соціології та політології;
Герасименко А. Г., доктор економічних наук, професор.

**ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО /
ORATHORY**

**РОБОЧА ПРОГРАМА /
COURSE OUTLINE**

освітній ступінь	доктор філософії	/	Ph.D
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	/	Social and behavioral sciences
спеціальність	051 Економіка	/	Economics

1. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІН ТА РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ТЕМАМИ (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН)

Тема	Кількість годин				Форми контролю
	Всього годин/кредитів	Лекції	Семінарські заняття	самостійна робота	
Тема 1. Предмет, завдання дисципліни та її практичне значення.	6	-	-	6	Презентація
Тема 2. Основи ораторської підготовки аспірантів.	9	2	-	7	Колоквіум, презентація, тести
Тема 3. Красномовство як ефективний інструмент впливу на аудиторію.	9	2	-	7	Колоквіум, практичне завдання по темі дисертації
Тема 4. Ораторська майстерність і цифрові технології.	11	2	2	7	Колоквіум, практичне завдання по темі дисертації
Тема 5. Методологія публічного виступу оратора.	11	2	2	7	Колоквіум, практичне завдання по темі дисертації
Тема 6 Стресові ситуації під час публічного виступу.	11	2	2	7	Колоквіум, презентація, тести
Тема 7. Риторичні фігури у публічному виступі.	11	2	2	7	Колоквіум, практичне завдання по темі дисертації, тести
Тема 8. Техніка ораторської промови.	11	2	2	7	Колоквіум, практичне завдання по темі дисертації
Тема 9. Доказ та обґрунтування у комунікативному процесі.	11	2	2	7	Колоквіум
Разом	90/3	16	12	62	
Підсумковий контроль – залік					

аспекту в ораторській діяльності.	<p>2. Комунікативні властивості мовлення. Мовленнєве спілкування викладача.</p> <p>3. Практичне завдання: підготувати есе на одну із фахових тем (за вибором аспіранта). Спробуйте зацікавити слухача, позитивно вплинути на сприйняття публікою матеріалу шляхом використання запитань, звернень, ораторських прийомів.</p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел: Основний: 1 [с.84-86], 4 [с.54-76]. Додатковий: 13[с.35-42], 17[с.21-31]. Інтернет-джерела: 1-5.</p>	
З'ясувати сутність та визначити основні ознаки красномовства, проаналізувати типологію красномовства, співставити його основні типи та надати їм характеристику.	<p style="text-align: center;">Тема 3. Красномовство як ефективний інструмент впливу на аудиторію</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції</i></p> <p>1. Місце і роль красномовства у професійній, науковій діяльності та навчальному процесі. 2. Риторичний аспект ділового спілкування.</p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел: Основний: 1[с.81-84], 2[с.54-76], 5 [с.48-56]. Додатковий: 9[с.152-160], 15[с.61-78], 25[с.111-123]. Інтернет-джерела: 1-9.</p> <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи: Для детального розгляду характерних рис родів та видів красномовства, а також поглиблення знань у сфері стильового різноманіття публічних виступів підготуйте доповіді на теми: 1. Риторичні особливості публічного виступу на економічну тематику. 2. Специфіка красномовства в освітньому процесі. 3. Красномовство у системі організації комунікативного процесу.</p> <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел: Основний: 1[с.81-84], 2[с.54-76]. Додатковий: 9[с.152-160], 15[с.61-78]. Інтернет-джерела: 1-3.</p>	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">7</p>
Оволодіти основами використання цифрових	<p style="text-align: center;">Тема 4. Ораторська майстерність і цифрові технології</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції</i></p>	

<p>технологій під час взаємодії з публікою. Визначити базові елементи технічного забезпечення публічного виступу оратора та можливості ефективного їх застосування під час публічного виступу. Окреслити місце і роль цифрових технологій у роботі науковця, викладача, фахівця в галузі економіки.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Технічне забезпечення публічного виступу оратора. 2. Ораторська майстерність в умовах діджиталізації освітньо-наукового процесу та професійно-виробничої діяльності фахівця в галузі економіки. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1[с.10-19], 2[с.62-71]. Додатковий: 11[с.76-82], 20[с.188-205], 28[с.168-195]. Інтернет-джерела: 1-8.</p> <p>Завдання для самостійної роботи: 3 метою поглиблення знань з питань використання цифрових технологій в ораторській діяльності підготуйте промову з мультимедійним супроводом по темах:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна стратегія України в умовах війни. 2. Міжнародні економічні санкції та особливості їх застосування до окремих країн (країна на вибір аспіранта). <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1[с.10-19],2[с.62-71]. Додатковий:11[с.76-82], 28[с.168-195]. Інтернет-джерела: 4-6.</p>	<p>2</p> <p>7</p>
	<p>Семінар. Взаємодія оратора і публіки у цифровому полі План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Напишіть есе на тему «Основні принципи та методи використання цифрових технологій під час публічного виступу». 2. Доведіть аудиторії свою точку зору з приводу якоїсь надзвичайної події/явища (тема на вибір аспіранта) із використанням композиційного прийому тактики оратора «опудало-опонент». 3. <i>Аудиторний аналіз стратегії і тактики публічного виступу аспірантів. Робота в парах по два аспіранти – прихильник ідеї та його опонент. Підготуйте та виголосіть промову на тему «Актуальність здобуття наукового ступеню у сучасному</i> 	<p>2</p>

	глобалізованому світі», використовуючи цифрові технології.	
<p>Провести всебічний комплексний аналіз особистості оратора-науковця в риторичі, надати системну характеристик у цільовій аудиторії як об'єкта діяльності ратора, фахівця економіста. Визначити ефективні методи та моделі викладу матеріалу під час публічного виступу.</p>	<p>Тема 5. Методологія публічного виступу оратора</p> <p style="text-align: center;">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Місце і роль оратора у публічному виступі. 2. Модель послідовних тактичних дій ритора у професійній діяльності. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел: Основний: 2[с.54-76], 5 [с.21-26]. Додатковий: 3[с.201-224], 18[с.124-165], 31[с.28-41]. Інтернет-джерела: 1-8.</p> <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи:</p> <p>З метою вивчення особливостей взаємодії оратора і аудиторії виконайте наступні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте сильні та слабкі сторони управління аудиторією під час публічного виступу. Напишіть есе на тему: «Ефективні методи управління аудиторією аспірантів». Залучаючи публіку до обговорення, спробуйте довести свою точку зору. 2. Підготуйте дві короткі доповіді. Використовуючи вербальні та невербальні засоби впливу продемонструйте зразок правильного повідомлення оратором аудиторії «добрих новин» і «поганих новин». <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел: Основний: 5 [с.21-26]. Додатковий: 18[с.124-165], 31[с.28-41]. Інтернет-джерела: 3-4.</p> <p style="text-align: center;">Семінар. Зовнішність людини як комунікативний інструмент</p> <p style="text-align: center;">План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуйте відео ролик публічного виступу, в якому яскраво простежується оригінальний стиль оратора. Зробіть аналіз цього публічного виступу. 	<p>2</p> <p>7</p> <p>2</p>

	<p>2. Використовуючи методи «Пауза», «Жестів і рухів», «Запитань», «Несподіваного переривання думки», а також голосові прийоми управління аудиторією виголосіть заздалегідь підготовлену промову на тему: «Перспективи розвитку науки у XXI ст.».</p> <p>3. Підготуйте презентацію теми свого дисертаційного дослідження, використовуючи наукову термінологію та невербальні засоби впливу на публіку.</p>	
<p>Визначити причини стресових ситуацій оратора та методи їх нейтралізації. Навчитися використовувати рефреймінг у процесі подолання оратором комунікативних бар'єрів. Окреслити процес підготовки оратора до публічного виступу з урахуванням можливої появи формажорних обставин.</p>	<p>Тема 6. Стресові ситуації під час публічного виступу</p> <p><i>План лекції</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стрес та емоційне пригнічення у професійній діяльності оратора. 2. Рефреймінг у системі подолання оратором комунікативних бар'єрів. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1[с.10-19],2[с.83-96]. Додатковий: 5[с.321-375], 11[с.55-79], 19[с.201-265]. Інтернет-джерела: 1-8.</p> <p>Завдання для самостійної роботи: З'ясуйте можливі шляхи правильної підготовки до публічного виступу. Визначте причини появи стресових ситуацій під час публічного виступу оратора та оптимальні шляхи протидії їм.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Дискусія на тему «Аптечка» першої допомоги при появі комунікативних бар'єрів». Доведіть значення та ефективність кожного із компонентів протидії стресам.</i> 2. <i>Продемонструйте зовнішні ознаки хвилювання оратора та слухача. Поясніть, яким чином можна виявити наявність внутрішнього хвилювання або прихованого роздратування людини та запобігти їм.</i> 3. <i>Напишіть есе на тему «Професійне вигорання» оратора». З'ясуйте і доведіть, які чинники призводять до «професійного вигорання» оратора та як запобігти цій негативній тенденції.</i> 	<p>2</p> <p>7</p>

	<p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел: Основний: 2[с.83-96]. Додатковий: 11[с.55-79], 19[с.201-265]. Інтернет-джерела: 3-7.</p> <p style="text-align: center;">Семінар. Підготовка та структура публічного виступу План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чітко дотримуючись композиції промови з використанням інтриго-фабульної моделі викладу матеріалу підготуйте публічний виступ на тему: «Академічна доброчесність у системі цінностей науковця». 2. <i>Пригадайте стресову ситуацію із власного досвіду (або досвіду друзів, знайомих), яка негативно позначилася на бажанні та можливості взаємодіяти з іншими людьми. Підготуйте доповідь на тему «Роль емоційного стану людини у комунікативному процесі». Наведіть приклади шляхів виходу зі стресових станів.</i> 3. <i>Написання промови академічною групою зі дотриманням правил композиції. Проілюструйте переконливими прикладами відомий афоризм: «Ми слухаємо не промову, ми слухаємо людину, яка говорить з нами». На прохання викладача кожен аспірант під час заняття додає нове речення до тексту промови, яке змістовно пов'язане з попередніми реченнями (текстом промови) і логічно доповнює їх. Спробуйте зберігати при цьому самоконтроль і бути готовими будь-якої хвилини на прохання викладача доповнити текст промови.</i> 	2
<p>Надати характеристику фігурам та тропам у публічному виступі науковця, визначити їх</p>	<p style="text-align: center;">Тема 7. Риторичні фігури у публічному виступі План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фігуральність мовлення у професійному спілкуванні. 2. Використання риторичних тропів у науковій та педагогічній діяльності. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p>	2

<p>роль та місце в публічній промові науковця, викладача, фахівця з в галузі економіки.</p>	<p>Основний: 2[с.86-92], 4 [с.92-114]. Додатковий: 9[с.469-476], 17[с.65-81], 31[с.77-86]. Інтернет-джерела: 1-8.</p> <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи:</p> <p>З метою поглиблення знань з питань фігуральності мовлення оратора під час публічного виступу підготуйте доповідь на тему:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фігуральність мовлення знаменитих людей. 2. Спробуйте поетично описати внутрішні переживання (свої або іншої людини), активно використовуючи при цьому риторичні фігури і тропи. Продемонструйте високий стиль мовлення і глибину думки. <p style="text-align: center;">Список рекомендованих джерел:</p> <p>Основний: 4 [с.92-114]. Додатковий: 9[с.469-476], 31[с.77-86]. Інтернет-джерела: 1-2.</p> <p style="text-align: center;">Семінар. Особливості використання риторичних тропів під час публічного виступу</p> <p style="text-align: center;">План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Ігрова вправа. Академічна група поділяється на декілька команд. Кожна команда пропонує опонентам тему промови, на яку потрібно протягом визначеного часу (6-8 хв.) написати коротку промову, використовуючи при цьому максимальну кількість риторичних фігур і тропів та дотримуючись композиційних правил.</i> 2. Напишіть есе на тему: «Оригінальність (фігуральність) мовлення як інструмент посилення впливу оратора на публіку». 3. Підготуйте доповідь на тему «Жарт і дотепність у діловому мовленні: доцільність та межі використання». Наведіть приклади вдалого і не вдалого використання жартів діловими людьми. Проаналізуйте причини успіхів і невдач використання фігуральності мовлення. 	<p style="text-align: center;">7</p> <p style="text-align: center;">2</p>
<p>Оволодіти основами техніки мовлення в різних видах комунікацій і перш за все у</p>	<p style="text-align: center;">Тема 8. Техніка ораторської промови</p> <p style="text-align: center;">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складові техніки публічного виступу. 2. Мотивація та презентація в структурі ораторської промови. 	<p style="text-align: center;">2</p>

<p>публічному виступі викладача, науковця. Навчитися використовувати елементи сторітелінгу та пітчінгу для посилення впливу на аудиторію.</p>	<p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1[с.52-61], 4 [с.114-141]. Додатковий: 3[с.125-189], 19[с.99-136], 26[с.196-248]. Інтернет-джерела: 1-8.</p> <p>Завдання для самостійної роботи: З метою вдосконалення техніки мовлення виконайте наступні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Використовуючи елементи сторітелінгу підготуйте та виголосіть мотивуючу промову на тему «Важлива не сума «донатів» ЗСУ, а їх кількість». 2. Підготуйте відео ролик емоційної промови. Проаналізуйте особливості застосування оратором техніки мовлення, доречність та достатність використання емоцій, змістовність публічного виступу і культуру мовлення риторика. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1[с.52-61], 4 [с.114-141]. Додатковий: 19[с.99-136], 26[с.196-248]. Інтернет-джерела: 3-6.</p> <p>Семінар. Особливості емоційної експресії та художньої виразності оратора План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дотримуючись відповідної архітектури підготуйте та виголосіть презентаційну промову на тему «Шляхи виходу України з економічної кризи після успішного завершення воєнних дій». Поєднайте техніку мовлення з елементами наочності. 2. Підготувати публічний виступ на тему «Перспективи вступу України до ЄС», дотримуючись концентричного методу донесення матеріалу до публіки та відповідного інтонаційного супроводу викладу матеріалу. 3. <i>Ігрова вправа. Команди пропонують одна одній вислів, який потрібно завершити шляхом написання короткого повідомлення. Дотримуючись правильного інтонаційно-мелодичного супроводу виголосіть повідомлення, в яких потрібно донести до</i> 	<p>7</p> <p>2</p>
---	--	-------------------

	<p><i>аудиторії «сумні новини», «радісні новини», запропонувати жартівливу історію, застерегти від поганого вчинку, переконливо спростувати загальновідому думку (поширене в суспільстві переконання).</i></p>	
<p>Проаналізувати зміст комунікативних та діалогічних засад публічного виступу науковця, викладача. З'ясувати місце роль та значення полеміки в публічному виступі викладача, науковця, фахівця в галузі економіки.</p>	<p align="center">Тема 9. Доказ та обґрунтування у комунікативному процесі</p> <p align="center">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> Сутність полеміки та її роль у професійному житті економіста, науковця, педагога. Маніпулятивні технології як засіб впливу на аудиторію. <p align="center">Список рекомендованих джерел: Основний: 2[с.33-49], 4 [с.76-92]. Додатковий: 5[с.230-240], 6[с.221-269], 11[с.55-90]. Інтернет-джерела: 1-8.</p> <p align="center">Завдання для самостійної роботи:</p> <p>З метою поглибленого вивчення сутності полеміки та правил її практичного використання виконайте наступні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Дискусія на тему: «Чорна риторика та доцільність її використання оратором». Спробуйте обґрунтувати свою точку зору і при цьому спростувати позицію опонента (загальноприйняту точку зору).</i> <i>Диспут на тему: «Шляхи зовнішньополітичного вектору розвитку України». Застосовуючи полемічні закони, методи і прийоми кожна зі сторін повинна довести істинність своєї позиції. Диспут повинен відбуватися в рамках загальноприйнятої культури ведення полеміки.</i> <p align="center">Список рекомендованих джерел: Основний: 4 [с.76-92]. Додатковий: 5[с.230-240], 11[с.55-90]. Інтернет-джерела: 6-8.</p> <p align="center">Семінар. Особливості побудови комунікативного процесу у полемічних ситуаціях</p> <p align="center">План семінару</p> <ol style="list-style-type: none"> Підготувати діалоги конструктивної та деструктивної суперечки із дотриманням основних вимог до ведення полеміки. 	<p align="center">2</p> <p align="center">7</p> <p align="center">2</p>

	<p>2. <i>Ігрові вправи (робота в парах): побудувати та продемонструвати в аудиторії діалоги (тема на вибір аспірантів) із використанням прийомів полеміки «відтягування заперечення», «заковтування гачка», «зіставлення суб'єктивних прагнень опонента з об'єктивним значенням його позиції».</i></p> <p>3. Підготувати діалоги еристичного, логічного, софістичного, авторитарного, критичного, демагогічного варіантів протікання суперечки.</p>	
	Разом	90

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ*

Основний

1. Білавич Г. Основи ораторського мистецтва: навчальний посібник. – Івано-Франківськ, 2020. – 211 с.
2. *Колінько М. В. Риторика для політологів : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Київ : ФОП Халіков Р. Х. 2022. 127 с.*
3. Колотілова Н.А. Риторика. Навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 146 с.
4. Лисенко А. В., Ісаєнко Т. К. Риторика : навч. посібн. Полтава : ПолтНТУ, 2019. 247 с.
5. Jaspreet Kaur Bodhraj. Oratory Agilities. Notion Press, 2022. 132 p.

Додатковий

1. Вандишев В.М. Риторика : екскурс в історію вчень і понять: навчальний посібник. К. : Кондор, 2017. 264 с.
2. Василенко В., Герман В. Академічна риторика : навч. посіб. для студ. гуманіт. ф-в вищ. навч. закл. Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, Сум. філ. Харк. нац. ун-ту внутр. справ. Суми : Наталуха А. С., 2018. 275 с.
3. Борг Дж. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. К. : Фабула, 2019. 304 с.
4. Голвей Т. Слова, що лунають крізь час. Країна мрій, 2018. 480 с.
5. Кемп Дж. Спершу скажи «НІ». Інструменти професійного переговорника. Київ : Наш Формат, 2019. 256 с.
6. Коні А.Ф. Судові промови. Київ : Фоліо, 2018. 652 с.
7. Кріс Андерсон. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів. «Наш формат», 2021. 256 с.

* Курсив – визначено джерела і літературу, наявні в бібліотеці ДТЕУ та мережі Інтернет

8. Куньч З. Українська риторика: історія становлення і розвитку : навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2018. 248 с.
9. Куньч З. Риторика. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. 496 с.
10. Молдован В. Судова риторика. К. : Юрінком Інтер, 2020. 496 с.
11. Непряхін М. 100 правил переконання та аргументації. Київ : Альпіна Паблішер, 2020. 131 с.
12. Олійник О. Ораторське мистецтво юриста : навч. посіб. К. : Кондор, 2019. 210 с.
13. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 625 с.
14. *Ораторське мистецтво: постановка голосу й мовлення: Навчальний посібник / За ред. В. В. Різуна. К. : Агіка, 2018. 204 с.*
15. Плотницька Інна. Ораторське мистецтво. Центр навчальної літератури, 2022. 110 с.
16. Пономарів О. Д. Культура слова. К. : Либідь, 2017. 272 с.
17. Риторика: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2018. 131 с.
18. Риторика: навч. посібн. / упор. А.В. Лисенко. Полтава: ПолтНТУ, 2018. 247с.
19. Себах-Монтефіоре С. Промови, що змінили світ. КМ-БУКС, 2017. 328 с.
20. Степура А. WOW-виступ по-українськи. Ноу-хау сучасного оратора. Моноліт-Bizz, 2018. 304 с.
21. Ціцерон М. Т. Філіпіки. К. : Апріорі, 2021. 378 с.
22. *Чибісова Н.Г. Тарасова О. Я. Риторика : навч. посіб. К. : Центр навч. літ., 2017. 228 с.*
23. Aristotle. The Art of Rhetoric. Penguin Classics, 2017. 304 p.
24. Churchill W. Blood, Toil, Tears And Sweat. The Great Speeches. Penguin, 2017. 416 p.
25. Gallo C. Talk Like TED: The 9 Public Speaking Secrets of the World's Top Minds. Macmillan LTD, 2017. 288 p.
26. Hayot E. The Elements of Academic Style: Writing for the Humanities. Columbia University Press, 2017. 246 p.
27. Heinrichs J. Thank You for Arguing: What Aristotle, Lincoln, and Homer Simpson Can Teach Us About the Art of Persuasion. Three Rivers Press, 2017. 336 p.
28. Kennedy A. G. Classical Rhetoric and Its Christian and Secular Tradition from Ancient to Modern Times. University of North Carolina Press, 2019. 360 p.
29. Quinn A., Barney R. Quinn. Figures of Speech: 60 Ways To Turn A Phrase. Routledge, 2017. 112 p.
30. Simon Sebag Montefiore. Speeches That Changed the World. Quercus Publishing Plc., 2021. 288 p.

31. Toye R. Rhetoric: A Very Short Introduction. OUP Oxford, 2017. 122 p.

Інтернет-ресурси

1. Вільний тлумачний словник. Новітній словник української мови. URL: <http://stud.com.ua/45792/ritorika/ritorika>
2. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
3. Красномовець. URL: <https://www.youtube.com/channel/UCD3D65ckPVYJ9zrCShXGiUQ/featured>
4. American Rhetoric. URL: <https://www.americanrhetoric.com>
5. American Society for History of Rhetoric. ASHR. URL: <http://ashr.org/>
6. Connolly J. The State of Speech. Rhetoric and Political Thought in Ancient Rome. URL: http://www.orator.biz/?full=1&s=39&d_id=118
7. Nikitina A. Successful Public Speaking. URL: <http://gtu.ge/Agro-Lib/successful-public-speaking.pdf>
8. Zoltán Literáty Homiletics and rhetoric. Summary and Theses of Doctoral (PhD) Dissertation. URL: http://corvina.kre.hu:8080/phd/Homiletika_tezis_angol.pdf
9. 4000+ talks to stir your curiosity. TED. URL: <https://www.ted.com/talks?language=uk>